

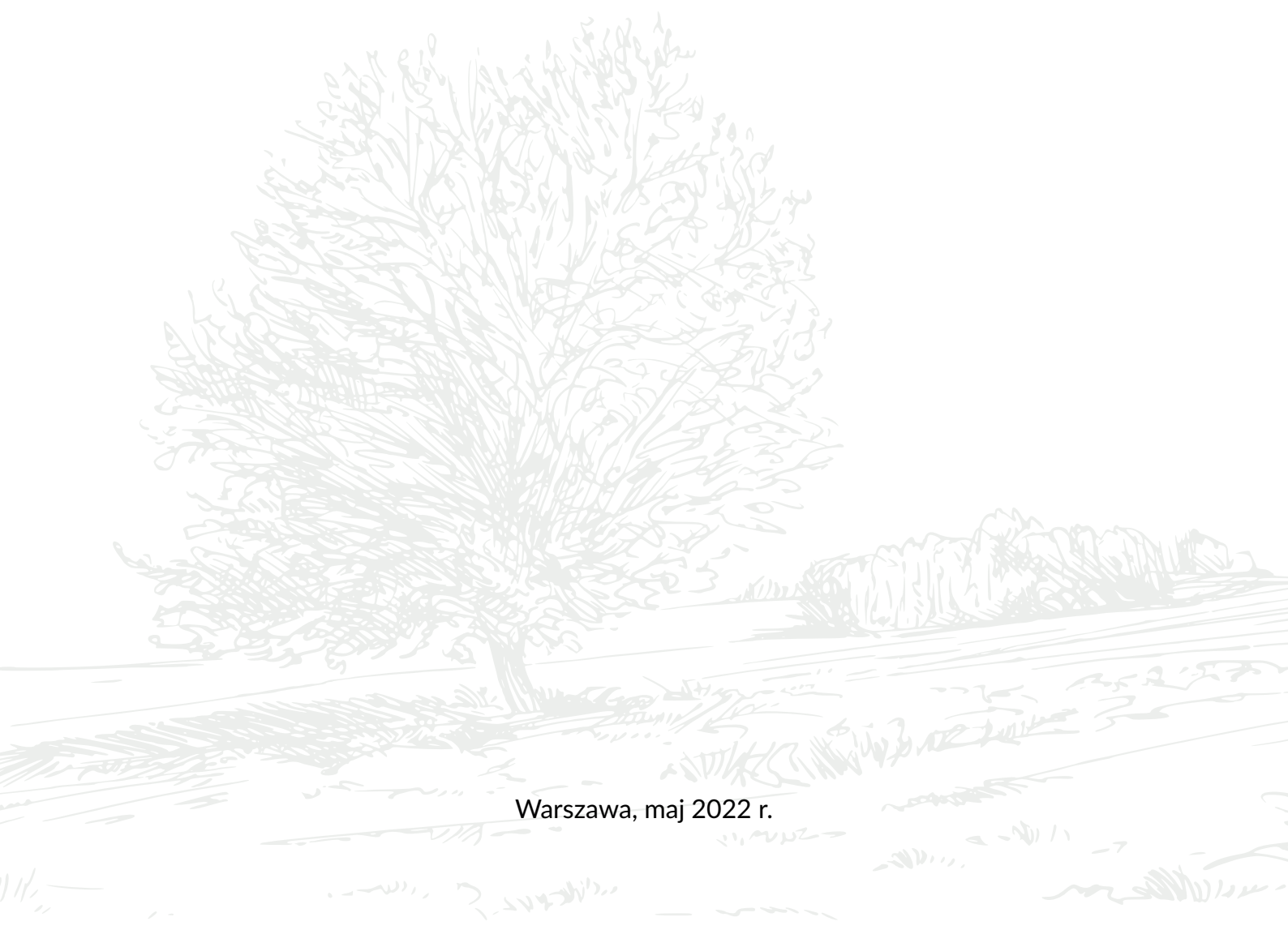

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

ZAKŁADANIE ZADRZEWIEN ŚRÓDPOLNYCH W RAMACH WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ

ZAKŁADANIE ZADRZEWIEN ŚRÓDPOLNYCH W RAMACH WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ

Warszawa, maj 2022 r.

Fot. G. Jakimiuk

1. Zadrzewienia śródpolne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej

Wspólna Polityka Rolna (WPR) ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia przyszłości rolnictwa i obszarów wiejskich, a także osiągnięcia celów *Europejskiego Zielonego Ładu* (EZŁ). Cele WPR wynikają z inicjatyw przewodnich Unii Europejskiej (UE), w tym m.in. *Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Przywracanie przyrody do naszego życia* (COM(2020)380), *Strategii „od pola do stołu”* (COM(2020)381) oraz *Nowej strategii leśnej UE 2030* (COM(2021)572).

Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 to plan ochrony przyrody i odwrócenia procesu degradacji ekosystemów. Odbudowa bioróżnorodności w Europie ma nastąpić poprzez zastosowanie konkretnych działań, dotyczących m.in.: ochrony i przywracania elementów krajobrazu oraz powstrzymania i odwrócenia procesu spadku liczebności owadów zapylających. W strategii przewidziano także cel, dotyczący zasadzenia co najmniej 3 mld dodatkowych drzew w UE do 2030 r., który następnie został opisany w *Nowej strategii leśnej UE 2030 r.* W każdym z przywołanych dokumentów podkreśla się znaczenie WPR w realizacji tych ambitnych wyzwań.

Z tego względu już od 2022 r. w Polsce uruchomione zostanie wsparcie na tworzenie zadrzewień śródpolnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020), a od 2023 r. w ramach Planu Strategicznego na lata 2023-2027 (PS 2023-2027) przyznawana będzie również pomoc na ich utrzymanie i pielęgnację.

2. Funkcje zadrzewień śródpolnych

Zadrzewienia śródpolne stanowią element krajobrazu istotny dla zachowania bioróżnorodności obszarów rolnych, ponieważ są miejscem bytowania wielu organizmów i zapewniają bazę pokarmową m.in. dla ptaków i owadów zapylających, tym samym wspomagając utrzymanie równowagi ekologicznej w systemach rolniczych. Zadrzewienia śródpolne są też ważne dla produkcji rolnej poprzez m.in. zwiększanie krajobrazowej retencji wody, ograniczanie skutków suszy i zapobieganie erozji glebowej. Odgrywają też ważną rolę w ochronie jakości wód.

2.1 FUNKCJA GLEBOCHRONNA ZADRZEWIŃ

Zadrzewienia chronią glebę przed wiatrem. Jest to szczególnie istotne w czasie susz i upałów, a także bezśnieżnych zim, gdy na glebach pozbawionych okrywy roślinnej, silne podmuchy wiatru powodują wywiewanie drobnych mineralnych i organicznych frakcji gleby. Funkcję tę najlepiej spełniają rzędy drzew sadzone prostopadle do kierunku wiatru, spowalniające jednocześnie wiatr i ograniczające wysuszenie gleby. Zadrzewienia śródpolne przeciwdziałają również wymywaniu cząstek gleby podczas ulew. Dzięki głębokiemu systemowi korzeniowemu drzewa poprawiają obieg składników odżywczych i zwiększają przyrost materii organicznej w glebie, która w konsekwencji efektywniej zatrzymuje wodę.

2.2 FUNKCJA WODOCHRONNA ZADRZEWIŃ

Zadrzewienia śródpolne poprawiają stosunki wodne w krajobrazie rolniczym, ograniczając straty wody z gleby oraz przyczyniają się do zmniejszenia spływu powierzchniowego wód. W okresie wiosenno-letnim zadrzewienia stwarzają mikroklimat, w którym gleba jest mniej podatna na przesuszenie. Na terenach sąsiadujących z zadrzewieniami temperatura jest o kilka stopni niższa, a wilgotność o kilka procent wyższa niż na sąsiednich terenach pozbawionych zadrzewień. Wynika to m.in. z faktu, że w okresach suszy drzewa pobierają wodę z głębszych warstw gleb. Zimą równomierna pokrywa śnieżna sprzyja lepszemu wsiąkaniu wody do gleby w czasie wiosennych roztopów. Zadrzewienia śródpolne stabilizują zatem warunki wodne zarówno w okresie suszy, jak i w okresach nadmiaru wody.

Zadrzewienia śródpolne zakładane wzdłuż cieków wodnych stanowią pasy buforowe, które ograniczają przemieszczanie się do wód związków chemicznych, zawartych w stosowanych nawozach i środkach ochrony roślin. W szczególności zadrzewienia na gruntach erozyjnych i na stokach przyczyniają się do zatrzymywania wody w profilu glebowym oraz warstwie wodonośnej, co wpływa zarówno na jakość wód podziemnych - filtrując zanieczyszczenia i ograniczając ich rozprzestrzenianie, jak również ograniczenie spływu powierzchniowego na obszarach o dużych spadkach terenu i pokrytych glebami mało przepuszczalnymi.

2.3 OCHRONA BIORÓŻNORODNOŚCI

Zadrzewienia stanowią element krajobrazu istotny dla zachowania bioróżnorodności obszarów wiejskich. Są one miejscem bytowania wielu organizmów. Tworzą ostoję dla grzybów, roślin i dziko żyjących gatunków zwierząt. Bogactwo gatunkowe roślin stanowiących zadrzewienia śródpolne ma znaczenie dla utrzymania różnorodności fauny, gdyż 40-50% z nich wytwarza owoce będące pokarmem zwierząt, przede wszystkim ptaków gniazdujących w zadrzewieniach. Zadrzewienia, w szczególności zakładane z miododajnych gatunków drzew lub krzewów, to także baza pokarmowa dla owadów zapylających. Zimą zadrzewienia stwarzają dogodne warunki do hibernacji owadów. Liniowe formy zadrzewień śródpolnych pełnią w krajobrazie bardzo istotną rolę korytarzy ekologicznych, pozwalając na bezpieczną migrację gatunków zwierząt. Ponadto, zadrzewienia stanowiące pasy buforowe pozwalają zredukować ilość związków biogenych przedostających się do wód, mających szkodliwy wpływ na ekosystemy związane z wodą.

3. Wsparcie zadrzewień śródpolnych w ramach PROW 2014 - 2020

W dniu 28 lutego 2022 r. Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) ogłosił nabór wniosków o przyznanie wsparcia na zadrzewienie w ramach poddziałania „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 w 2022 roku.

NABÓR WNIOSKÓW ODBĘDZIE SIĘ OD 1 CZERWCA DO 1 SIERPNI 2022 R.

Wsparcie na tworzenie zadrzewień śródpolnych w roku 2022 przyznawane jest w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach poddziałania „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 585, z późn. zm.), wydanego na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2021 r., poz. 2137, z późn. zm.) <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/legislacja9>

Wnioski można składać w formie papierowej lub elektronicznej.

Szczegóły w tym zakresie dostępne są na stronie ARiMR: <https://www.gov.pl/web/arimr/wsparcie-na-zalesianie-i-tworzenie-terenow-zalesionych2>

3.1 BENEFICJENT POMOCY

Wsparcie skierowane jest do rolników (osób fizycznych lub prawnych), którzy są właścicielami lub współwłaścicielami gruntu ornego, na którym zakładane jest zadrzewienie śródpolne. Dopuszcza się też zakładanie zadrzewień na gruntach stanowiących własność małżonka pod warunkiem uzyskania jego zgody.

Beneficjentem mogą być również jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne gmin, powiatów oraz województw.

Wnioskodawca musi posiadać nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

3.2 STAWKI POMOCY

Pomoc na zadrzewienia śródpolne ma formę ryczałtu tj. płatności do hektara założonego zadrzewienia. Stawki na założenie zadrzewień śródpolnych są różne w zależności od ukształtowania terenu – wyższe dla zadrzewień terenów położonych na stokach o nachyleniu powyżej 12 stopni. Dodatkowo finansowane są koszty zabezpieczenia sadzonek przed zwierzyną.

Zadrzewienia śródpolne założone przez rolników w ramach PROW 2014-2020 będą mogły być objęte coroczną płatnością na ich pielęgnację i utrzymanie w ramach Planu Strategicznego na lata 2023-2027, co zapewni realizację długotrwałych celów środowiskowych i korzyści finansowych dla rolnika, tj. rekompensaty za podjęte zobowiązania.

Do gruntów, na których zostało wykonane zadrzewienie śródpolne, rolnikom przysługują płatności bezpośrednie, zarówno w roku ich założenia jak również w kolejnych latach.

Tabela nr 1.

Stawki pomocy na założenie, ochronę i utrzymanie zadrzewień śródpolnych

Formy pomocy	Stawki
Wsparcie na założenie zadrzewień śródpolnych w ramach PROW 2014-2020, w roku 2022	
Zadrzewienie w warunkach korzystnych	10 892 zł/ha
Zadrzewienie na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	13 664 zł/ha
Wsparcie na ochronę nasadzeń przed zniszczeniem	
Zabezpieczanie przed zwierzyną - grodzenie 2-metrową siatką metalową	8,82 zł/mb
Zabezpieczenie drzewek 3 palikami	1 132 zł/ha
Zabezpieczenie drzewek osłonkami	1 488 zł/ha
Premia na pielęgnację i utrzymanie zadrzewień śródpolnych, w ramach Planu Strategicznego na lata 2023-2027	
Płatność roczna przyznawana do powierzchni utrzymywanych zadrzewień śródpolnych	2 494 zł/ha

3.3 UBIEGANIE SIĘ O POMOC

Nabór wniosków o przyznanie wsparcia na założenie zadrzewień śródpolnych odbędzie się od 1 czerwca do 1 sierpnia 2022 r. Ogłoszenie w tej sprawie można znaleźć m.in. na stronie internetowej ARiMR: <https://www.gov.pl/web/arimr/wsparcie-na-zalesianie-i-tworzenie-terenow-zalesionych2>.

Wniosek o przyznanie wsparcia można złożyć w biurze powiatowym ARiMR, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy.

W jednym wniosku można ubiegać się o wsparcie do gruntów stanowiących jeden kompleks, tj. zwartą powierzchnię powiązaną gospodarczo lub przyrodniczo.

Do dnia 1 października 2022 r. ARiMR zweryfikuje kompletność i poprawność wniosków oraz przyzna punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji określonych w tabeli nr 2. Zgodnie z tymi kryteriami w pierwszej kolejności pomoc przysługuje tym beneficjentom, których wnioski uzyskały największą liczbę punktów, z tym że minimalny próg punktacji wynosi 6 pkt. W przypadku uzyskania takiej samej liczby punktów, w pierwszej kolejności pomoc przysługuje temu podmiotowi, którego grunty przynajmniej w części są położone w gminie o większych potrzebach i preferencjach zalesieniowych według wariantu III – środowiskowego, określonego w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości zatwierdzonym przez Radę Ministrów na podstawie art. 14 ust. 2a ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2129, z późn. zm.). Jeżeli na podstawie kryteriów wyboru operacji nie można ustalić kolejności przysługiwania pomocy, w pierwszej kolejności pomoc ta przysługuje temu podmiotowi, który ubiega się o przyznanie tej pomocy w niższej wysokości.

W dniu 3 października 2022 r. Prezes ARiMR poda do publicznej wiadomości informację o kolejności przysługiwania pomocy.

Do dnia 10 października 2022 r. ARiMR wyda POSTANOWIENIE o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zadrzewienie i uzyskaniu, co najmniej 6 punktów kryteriów wyboru operacji. Jeżeli wniosek nie spełnił ww. warunków lub nie uzyskał minimalnej liczby punktów, ARiMR w drodze decyzji odmawia przyznania wsparcia na zadrzewienie.

Tabela nr 2.

Kryteria wyboru operacji

Lp.	Kryteria wyboru operacji	pkt
1.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia zlokalizowane na korytarzach ekologicznych położonych na obszarze Natura 2000, określonych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.	14
2.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia zlokalizowane na obszarach zagrożonych erozją wodną określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 344, z późn. zm.).	12
3.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia przylegają do śródlądowych wód powierzchniowych.	10

4.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia są gruntami o nachyleniu terenu powyżej 12°.	8
5.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia przylegają do lasu lub obszaru zalesionego.	7
6.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia są położone na glebach V, VI lub VIz klasy bonitacyjnej.	6
7.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia położone są na obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW), które obowiązywały w Polsce w latach 2004–2018.	5
8.	Grunty przeznaczone do zadrzewienia są położone w województwie o lesistości poniżej 30%.	4

4. Zakładanie zadrzewień śródpolnych

W celu uzyskania wsparcia na założenie zadrzewienia śródpolnego jego wykonanie można rozpocząć dopiero po uzyskaniu z ARiMR postanowienia o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zadrzewienie.

4.1 GRUNT PRZEZNACZONY DO ZADRZEWIENIA

Wparciem objęte są zadrzewienia zakładane wyłącznie na gruntach faktycznie użytkowanych, jako **grunty orne**.

Grunty te powinny być wykazane jako rolne w ewidencji gruntów i budynków w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Pomoc nie przysługuje do gruntów, na których stwierdzono usunięcie drzew lub krzewów, które występowały na tym gruncie, w okresie 12 miesięcy poprzedzających wykonanie tego zadrzewienia.

4.2 POWIERZCHNIA ZADRZEWIENIA

Wspierane będą zadrzewienia tworzące jeden kompleks, stanowiący zwartą powierzchnię powiązaną gospodarczo lub przyrodniczo o:

- powierzchni co najmniej 0,1 ha i nie większej niż 0,5 ha oraz
- szerokości co najmniej 4 m i nie większej niż 20 m.

Oznacza to, że zakładane mogą być zadrzewienia zarówno w formie rzędowej (drzewa i krzewy rozmieszczone w pojedynczych rzędach), pasowej (co najmniej dwurzędowe pasy zadrzewieniowe) lub powierzchniowej (nietworzące rzędu lub pasa).

Przyjmuje się, że szerokość gruntu zadrzewionego jednym rzędem drzew lub krzewów wynosi 4 m.

Rolnik sam decyduje o kształcie i wielkości zadrzewienia mając na uwadze opisane wyżej wymogi w zakresie powierzchni (0,1-0,5 ha), szerokości (do 20 m) oraz minimalnej i maksymalnej liczby sadzonych drzew lub krzewów (1500 - 2500 sztuk/ha).

4.3 DOBÓR GATUNKÓW DRZEW I KRZEWÓW

Wsparcie jest przyznawane na zadrzewienia założone wyłącznie z rodzimych gatunków drzew lub krzewów określonych w przepisach rozporządzenia¹ - wskazanych poniżej w tabeli nr 3.

Wymagane jest zastosowanie co najmniej:

- 3 różnych gatunków drzew lub krzewów;
- 90% gatunków liściastych;
- 10% najmniej licznego gatunku spośród trzech gatunków najliczniejszych.

Wybierając konkretne gatunki drzew lub krzewów należy wziąć pod uwagę: siedlisko, stanowisko i rodzaj gleby, ale również funkcję zadrzewienia, na której szczególnie nam zależy (np. przeciwwietrzna, przeciwoerozyjna, baza pokarmowa dla zwierząt).

W celu właściwego doboru gatunków niezwykle pomocny jest serwis internetowy: <http://zadrzewienia.wl.sggw.pl/Zadrzewienia.htm>

Zgodnie z ogólnie dostępną literaturą:

- zalecane jest, aby do obsadzania cieków, oczek, dróg i miedz stosować: brzozę brodawkowatą, olszę czarną i szarą, jesion wyniosły, bez czarny, czeremchę pospolitą, jarząb pospolity, kruszynę pospolitą, trzmielinę zwyczajną, wierzbę białą i kruchą;
- jako gatunki miododajne zalecane są np.: czeremcha pospolita, klon zwyczajny, lipa;
- niepożądane jest sąsiedztwo niektórych drzew i krzewów przy wybranych uprawach polowych i ogrodniczych, ponieważ sprzyjać mogą występowaniu mszyc. Z tego względu należy unikać sadzenia niektórych gatunków w sąsiedztwie następujących upraw: czeremcha pospolita – zboża; głogi – marchew; trzmielina zwyczajna – bób, buraki; kalina koralowa – buraki; wierzba biała – koper, marchew; wiąz szypułkowy – porzeczki; kruszyna pospolita – owies; szakłak pospolity- owies, ziemniaki.

1 <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/legislacja9>

Tabela nr 3.

Gatunki i rodzaje rodzimych drzew i krzewów wykorzystywanych do zadrzewienia

1. GATUNKI DRZEW OBJĘTE REGIONALIZACJĄ NASIENNĄ:

IGLASTE: jodła pospolita; modrzew europejski; sosna zwyczajna; świerk pospolity;

LIŚCIASTE: buk zwyczajny; brzoza brodawkowata; dąb bezszypułkowy; dąb szypułkowy; olsza czarna.

2. GATUNKI DRZEW NIEOBJĘTE REGIONALIZACJĄ NASIENNĄ:

LIŚCIASTE: grab zwyczajny; jesion wyniosły; klon jawor; klon zwyczajny; lipa drobnolistna; wiąz.

3. GATUNKI DOMIESZKOWE I BIOCENOTYCZNE:

IGLASTE: jałowiec pospolity;

LIŚCIASTE: bez czarny; bez koralowy; brzoza omszona; czeremcha pospolita; czereśnia ptasia; dereń świdwa; głóg dwuszyjkowy; głóg jednoszyjkowy; grusza pospolita; jabłoń dzika; jarząb pospolity; kalina koralowa; klon polny; kruszyna pospolita; leszczyna pospolita; lipa szerokolistna; olsza szara; porzeczka agrest; porzeczka alpejska; porzeczka czerwona; róża dzika; suchodrzew czarny; suchodrzew zwyczajny; szakłak pospolity; śliwa tarnina; topole rodzime; trzmielina brodawkowata; trzmielina zwyczajna; wierzby rodzime.

4.4 MATERIAŁ SADZENIOWY ORAZ LICZBA DRZEW I KRZEWÓW

Do nasadzeń zaleca się użycie starszego materiału sadzeniowego - wiek sadzonek powinien wynosić co najmniej 2 lata.

Wymagana liczba drzew lub krzewów:

- minimum 1500 szt./ hektar
- maksimum 2500 szt./ hektar

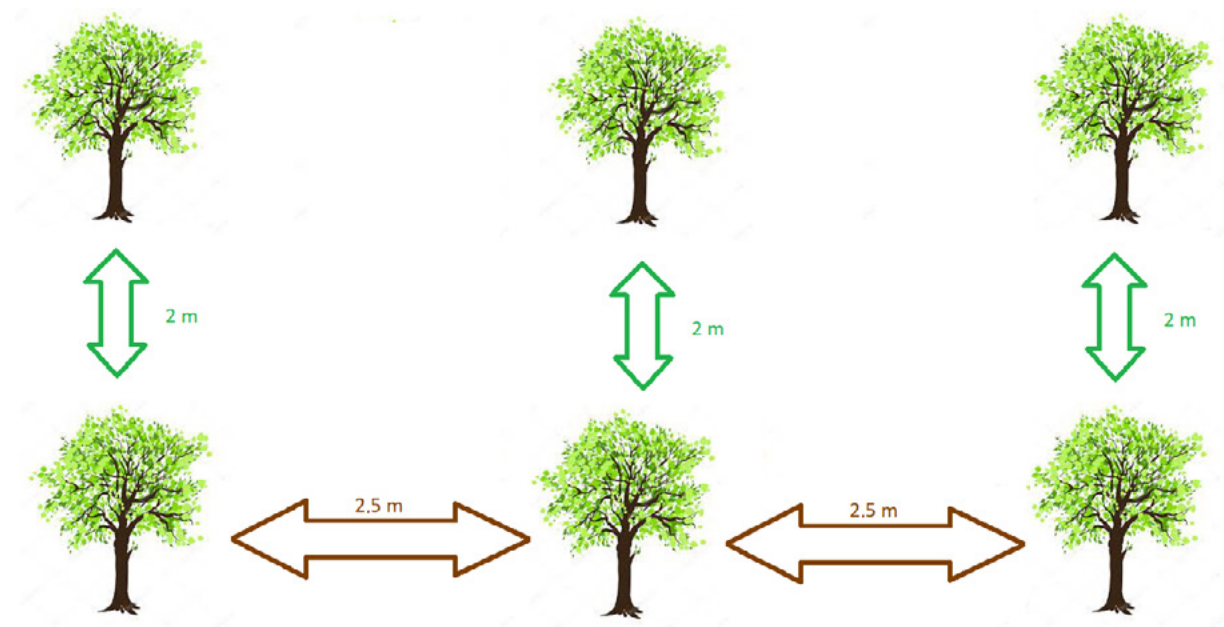
Warto posadzić optymalną liczbę drzew lub krzewów, tj. **2000 szt./hektar**, dzięki temu uniknie się ewentualnych sankcji z tytułu niedochowania minimalnej liczby drzew.

Więźba, czyli odstęp między sadzonkami zależy od roli jaką ma pełnić zadrzewienie, żyzności gleby oraz od gatunków sadzonych drzew i krzewów.

Przy optymalnej liczbie drzew i krzewów wynoszącej 2000 szt. na jeden hektar zalecana więźba to 2 m x 2,5 m, czyli ok. 2,5 m między rzędami i 2 m między drzewami w rzędzie.

Rysunek nr 1

Więźba przy optymalnej liczbie drzew i krzewów

Opracowanie własne: MRiRW

Przy ustalaniu powierzchni przeznaczonej do zadrzewienia nie uwzględnia się powierzchni gruntu wynikającej z zachowania odległości co najmniej 2 metrów od sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu. Przy wyliczeniu optymalnej liczby drzew i krzewów na 1 hektar należy wziąć pod uwagę wydzielenie strefy buforowej wolnej od nasadzeń.

4.5 TERMIN SADZENIA

Zadrzewienie należy założyć jesienią w roku składania wniosków (po uzyskaniu z ARiMR postanowienia o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zadrzewienie i uzyskaniu co najmniej 6 punktów kryteriów wyboru operacji) lub najpóźniej wiosną roku następnego po roku złożenia wniosku, nie później jednak niż 9 czerwca 2023 r.

Zgodnie z dostępną literaturą dla większości gatunków drzew i krzewów korzystniejszym terminem sadzenia jest jesień - od połowy października. Ciepła jeszcze jesienią gleba w połączeniu z niższymi temperaturami i większą wilgotnością sprzyja stymulacji korzeni, pomagając roślinom odpowiednio się ukorzenić przed nadejściem mrozów. Nie mniej jednak wiosna również stanowi odpowiedni czas sadzenia, jednakże wówczas w czasie wiosennych i letnich miesięcy może istnieć większe ryzyko suszy.

4.6 SPOSÓB ZAKŁADANIA ZADRZEWIENIA

Rolnik sam wybiera obszar, na którym planuje założyć zadrzewienie.

Zadrzewienie wykonuje się poprzez równomierne posadzenie drzew lub krzewów na całej powierzchni przeznaczonej do wykonania zadrzewienia.

W przypadku, gdy grunt, na którym zakładane są zadrzewienia sąsiaduje z gruntem innej własności, należy odsunąć się z nasadzeniami (pierwszym rzędem drzew) o co najmniej 2 m od granicy gruntu innej własności.

Wymagane jest oznaczenie w terenie gruntu przeznaczonego do zadrzewienia poprzez opalikowanie jego granic.

W czasie transportu sadzonek ze szkółki należy zadbać o to, aby nie dopuścić do przesuszenia systemów korzeniowych. Sadzonki powinny być więc odpowiednio okryte matami, folią itp. Po przywiezieniu na miejsce powinny być natychmiast zadołowane, a więc ułożone skośnie w wykopanych rowkach, z korzeniami przykrytymi ziemią powyżej szyjki korzeniowej, lub od razu sadzone.

Sadzonki sadi się w dołkach o około 10 cm głębszych i szerszych od wielkości systemu korzeniowego. Zwykle wymiary dołów mają głębokość i szerokość około 50 cm. Korzenie rozkłada się na uformowanym na dnie dołu kopczyku i przysypuje ziemią dokładnie udeptując. Po posadzeniu sadzonek należy je podlać.

W przypadku wielorzędowych, pasowych zadrzewień śródpolnych bardzo dobre rezultaty daje stosowanie sprzętu mechanicznego. Sadzonki sadi się wówczas w wyorane bruzdy.

Kilkuosobowy zespół jest w stanie posadzić w ten sposób kilka tysięcy drzewek w ciągu jednego dnia. Tak posadzone zadrzewienie w okresie jesiennym daje bardzo wysoki procent przyjęcia.

4.7 OCHRONA I PIELĘGNACJA ZADRZEWIENI ŚRÓDPOLNYCH

Ochrona zadrzewień jest obligatoryjna i powinna być stosowana przez minimum 5 lat od posadzenia.

Oznacza to, że od razu po posadzeniu drzew i krzewów należy zainstalować tę formę ochrony nasadzeń, która została zadeklarowana we wniosku. Może to być ogrodzenie 2-metrową siatką metalową albo zabezpieczenie drzewek osłonkami albo zabezpieczenie drzewek 3 palikami.

Zabezpieczenie drzewek – ogrodzenie 2-metrową siatką metalową

Najlepsze efekty daje grodzenie siatką używaną dla ochrony upraw leśnych. Siatka powinna być metalowa i co najmniej 2 metrowa (licząc część nadziemną), rozpięta na wkopanych w ziemię żerdziach. Grodzenie jest szczególnie zalecane w celu zabezpieczenia cennych gatunków drzew, preferowanych przez zwierzynę, a także na obszarach narażonych na szkody od zwierzyny. W dolnej części siatka powinna być zamontowana w sposób uniemożliwiający przejście zwierzyny dołem ogrodzenia.

Zabezpieczenie drzewek osłonkami

Do ochrony drzewek bardzo dobrze nadają się również osłonki, w szczególności z siatki metalowej.

W przypadku osłonek i palików zabezpieczyć należy co najmniej 30% minimalnej liczby sadzonek drzew lub krzewów na hektar, czyli minimum 450 szt./ha.

W celu indywidualnego zabezpieczania całych drzewek liściastych, zarówno przed zgryzaniem i spałowaniem przez zwierzynę można stosować osłony tubowe lub siatkowe.

W celu zabezpieczenia pędu głównego drzewek można stosować osłonki spiralne.

Aby nie doprowadzać do deformacji pędu głównego, należy przestrzegać następujących zasad:

- tworzywo, z którego są one wykonane nie może być zbyt twarde;
- osłonki spiralne muszą mieć odpowiednią długość, dostosowaną do długości chronionego pędu.

Zabezpieczenie drzewek 3 palikami

Dla zabezpieczenia nasadzeń warto zastosować zabezpieczenie sadzonki 3 palikami. Palikowanie wykonuje się w celu ochrony sadzonek drzew przed spałowaniem (ocieraniem kory przez zwierzynę płową). Zabiegiem musi zostać objętych co najmniej 30% minimalnej liczby sadzonek drzew lub krzewów na hektar, czyli minimum 450 szt./ha.

Paliki powinny wystawać 1,5 m nad ziemię, przy czym grubość palika powinna wynosić ok 5x5 cm.

Zaleca się stosowanie palików z dębu lub modrzewia. Dopuszcza się zastosowanie palików z innych gatunków drewna, poza lipowym i osikowym, gdyż są nietrwałe.

Zadrzewienie przez kilka pierwszych lat wymaga pielęgnacji i ochrony.

Pielęgnacja polega przede wszystkim na mechanicznym niszczeniu roślinności zielnej. W tym celu przewidziano płatności w wysokości 2 494 zł/ha/rok. Młode drzewka należy również chronić przed zwierzyną – w szczególności przed zającami i sarnami.

5. Przyznawanie pomocy na zadrzewienie

Po zrealizowaniu zadrzewienia rolnik powinien złożyć w Biurze Powiatowym ARiMR OŚWIADCZENIE o wykonaniu zadrzewienia do 9 czerwca 2023 r.

Po ok. 60 dniach od złożenia oświadczenia ARiMR wydaje DECYZJĘ przyznającą wsparcie na zadrzewienie, czyli do ok. połowy sierpnia 2023 r.

Wypłata wsparcia następuje w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna, czyli do ok. połowy września 2023 r.

W kolejnych latach po założeniu zadrzewienia śródpolnego, w celu uzyskania płatności na jego pielęgnację i utrzymanie będzie można złożyć wniosek (od połowy marca 2023 r.), zgodnie z warunkami przyznania pomocy określonymi w Planie Strategicznym oraz w przepisach krajowych wydanych w oparciu o warunki w nim określone.

6. Zwrot pomocy

Beneficjent zwraca pomoc, jeżeli przed upływem 5 lat od dnia wypłaty wsparcia:

- jest mniej niż 51% wymaganej, minimalnej liczby drzew lub krzewów na hektar - oznacza to, że po 5 latach musi pozostać, co najmniej 765 szt. drzew lub krzewów/ha.
- nie zostało utrzymane zabezpieczenie sadzonek poprzez ogrodzenie lub siatka użyta do grodzenia nie jest metalowa i 2-metrowa albo nie zastosowano palikowania 3 palikami albo zabezpieczania sadzonek osłonkami - wówczas beneficjent zobowiązany jest do zwrotu części wsparcia w wysokości przewidzianej na dane zabezpieczenie.

7. Ubieganie się o pomoc krok po kroku

Kto?	Krok	Co robi podmiot?	Kiedy?
Wnioskowanie o pomoc			
ARiMR	1.	Ogłasza nabór wniosków o przyznanie wsparcia na zadrzewienie https://www.gov.pl/web/arimr/wsparcie-na-zalesianie-i-tworzenie-terenow-zalesionych2	28 luty 2022 r.
ROLNIK	2.	Gromadzi dokumenty niezbędne do złożenia wniosku o przyznanie wsparcia na zadrzewienie	
	5.	Składa wniosek o przyznanie wsparcia na zadrzewienie wraz z załącznikami w formie elektronicznej przez aplikację eWniosekPlus za pośrednictwem PUE albo skrzynkę podawczą ePUAP albo w formie papierowej do Biura Powiatowego ARiMR	od 1 czerwca do 1 sierpnia 2022 r.
ARiMR	6.	Weryfikuje kompletność i poprawność wniosku	
	7.	Przyznaje punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji	do 3 października 2022 r.
	8.	Podaje do publicznej wiadomości informację o kolejności przysługiwania wsparcia na zadrzewienie	
	9.	Wydaje postanowienie o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zadrzewienie i uzyskaniu co najmniej 6 punktów kryteriów wyboru operacji	do 10 października 2022 r.

Kto?	Krok	Co robi podmiot?	Kiedy?
Po wydaniu postanowienia			
ROLNIK	10.	Wykonuje zadrzewienie	do 9 czerwca 2023 r.
ROLNIK	11.	Składa oświadczenie o wykonaniu zadrzewienia w formie elektronicznej przez aplikację eWniosekPlus za pośrednictwem PUE lub w formie papierowej do Biura Powiatowego ARiMR	
ARiMR	12.	Przeprowadza wizytę zadrzewionych gruntów	W terminie 60 dni od dnia złożenia oświadczenia
	13.	Wydaje decyzję o przyznaniu wsparcia na zadrzewienie	
	14.	Wyplaca wsparcie na zadrzewienie	W terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja o jego przyznaniu stała się ostateczna

W kolejnych latach tj. od połowy marca 2023 r. będzie możliwość ubiegania się o premię na pielęgnację i utrzymanie zadrzewień śródpolnych zgodnie z Planem Strategicznym 2023-2027

8. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc na zadrzewienie

Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc

Wnioskowanie o pomoc

Dokumenty, które należy dołączyć do wniosku:

1. materiał graficzny udostępniony przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Na materiale tym rolnik nanosi granicę gruntów przeznaczonych do zadrzewienia;
 - w przypadku składania wniosku w wersji elektronicznej, nie ma konieczności składania materiału graficznego, ponieważ granice gruntu przeznaczonego do zadrzewienia rolnik wyrysowuje w aplikacji eWniosekPlus.
2. wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których są położone grunty przeznaczone do zadrzewienia;
3. dokumenty potwierdzające własność gruntów przeznaczonych do zadrzewienia;
4. pisemna zgoda:
 - a. pozostałych współwłaścicieli na zadrzewienie gruntów - jeżeli grunty stanowią przedmiot współwłasności
 - b. małżonka rolnika na zadrzewienie gruntów - jeżeli grunty stanowią własność małżonka wnioskodawcy.

Po założeniu zadrzewienia

- Dokumenty niezbędne do wypłaty pomocy:
 Oświadczenie rolnika o wykonaniu zadrzewienia;
 Dowody zakupu sadzonek oraz ich zabezpieczeń.

9. Przykład zadrzewienia wraz z wyliczeniem wysokości pomocy

Rolnik zakłada zadrzewienie na gruncie ornym będącym jego własnością. Wybiera do tego celu miejsce blisko cieku wodnego, w którym utrudnione jest prowadzenie działalności rolniczej. Wyznacza w terenie miejsce planowanego zadrzewienia (oznacza je palikami). Określa powierzchnię planowanego zadrzewienia, jako 0,35 ha.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia rolnik powinien zasadzić minimum 1 500 sztuk / ha i maksimum 2 500 sztuk / ha. W celu uniknięcia ryzyka sankcji **zaleca się sadzenie wielkości optymalnej, a zatem 2 000 sztuk sadzonek / ha.**

Dla podanego przykładu (tj. na obszarze 0,35 ha) liczba optymalnej liczby sadzonek drzew i krzewów wynosi 700 sztuk (0,35 ha x 2000 szt./ha), w tym gatunki liściaste wynoszą minimum 630 sztuk (tj. 90% wszystkich gatunków, czyli 90 % x 700 szt./ha).

Rolnik powinien przeprowadzić nasadzenia co najmniej 3 różnymi gatunkami drzew lub krzewów spośród gatunków wymienionych w tabeli nr 3, w tym minimum 10 % najrzadszego spośród 3 najliczniejszych gatunków.

Przykładowo rolnik decyduje, że założy zadrzewienie z wykorzystaniem następujących gatunków:

- sosna zwyczajna 10 %, tj. 70 sztuk sadzonek (10 % x 700 szt./ha);
- lipa drobnolistna 30 %, tj. 210 sztuk sadzonek (30 % x 700 szt./ha);
- dąb szypułkowy 50 %, tj. 350 sztuk sadzonek (50 % x 700szt./ha);
- klon polny 5 %, tj. 35 sztuk sadzonek (5% x 700 szt./ha);
- róża dzika 5 %, tj. 35 sztuk sadzonek (5 % x 700 szt./ha).

Przykład wyliczenia liczby drzew i krzewów na powierzchni 0,35 ha

Zalecana liczba sadzonek drzew i krzewów, w tym:	$0,35 \text{ ha} \times 2000 \text{ szt./ha} = 700 \text{ sztuk}$
minimum 90 % liściastych	$90\% \times 700 \text{ sztuk} = 630 \text{ sztuk gatunków liściastych}$
minimum 10 % najrzadszego spośród 3 najliczniejszych gatunków	$10 \% \times 700 \text{ sztuk} = 70 \text{ sztuk gatunku najrzadszego}$
minimum 30 % sadzonek zabezpieczonych osłonkami	$30 \% \times 700 \text{ sztuk} = 210 \text{ zabezpieczonych sadzonek}$

Przy optymalnej liczbie drzew i krzewów wynoszącej 2000 szt. na jeden hektar zalecana więźba to 2 m x 2,5 m, czyli ok. 2,5 m między rzędami i 2 m między drzewami w rzędzie.

Za tak założone zadrzewienie przysługuje rolnikowi:

- jednorazowe wsparcie na zadrzewienie oraz jego ochronę przed zniszczeniem - w pierwszym roku, w którym założył zadrzewienie,
- co roku płatność na pielęgnację i utrzymanie zadrzewień śródpolnych oraz płatności bezpośrednie

Wysokość pomocy udzielona do zadrzewionego obszaru (w tym przykładzie 0,35 ha) w pierwszych dwóch latach od założenia zadrzewienia

Wsparcie na zadrzewianie w warunkach korzystnych	$0,35 \text{ ha} \times 10 \ 892 \text{ zł/ha} = 3 \ 812 \text{ zł}$
Zabezpieczenie 30 % sadzonek osłonkami	$0,35 \text{ ha} \times 1 \ 488 \text{ zł/ha} = 521 \text{ zł}$
W kolejnych latach płatność na utrzymanie zadrzewień śródpolnych	$0,35 \text{ ha} \times 2 \ 494 \text{ zł/ha} = 873 \text{ zł}$
Płatności bezpośrednie	$0,35 \text{ ha} \times 815 \text{ zł/ha} = 285 \text{ zł}$
Łącznie w I i II roku od założenia zadrzewienia	5 491 zł za 0,35 ha

10. Literatura:

Zajązkowski J., Zajązkowski K., 2013. Hodowla lasu. Zadrzewienia. Powszechne Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.

Perzyna J., Borek R., Wójcik M. 2019. Agroleśnictwo. Dywersyfikacja produkcji w gospodarstwie rolnym. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy, Puławy.

Karg J., Liro A., Dembek W., Dobrzyńska N., Duer I., Zieliński M., 2003. Zadrzewienia Śródpolne, Strefy Buforowe i Miedze. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.

Kujawa A., Kujawa K., Zajązkowski J., Borek R., Tyszko-Chmielowiec P., Józefczuk J., Krukowska-Szopa I., Śliwa P., Witkoś-Gnach K., 2018. Zadrzewienia na obszarach wiejskich - dobre praktyki i rekomendacje. Fundacja EkoRozwoju, Wrocław.

Seneta W., Dolatowski J., 2008. Dendrologia. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

MINISTERSTWO
**ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**